

Následnost, zástupné konjunktivy

NÁSLEDNOST

Následnost se v latině vyjadřuje:

- v infinitivních konstrukcích (ak., nom. + inf.) **infinitivy futura**
- jinde opisnou konjugací: **participium futura aktiva + tvary slovesa esse**

Někdy se může stát, že není možné těchto prostředků využít, protože:

- **sloveso nemá ptc. futura**
- **je v pasivu**

Obvyklá řešení

V těchto případech je nutné použít pro vyjádření následnosti jiné, náhradní prostředky. Použité prostředky se liší podle toho, jestli se jedná o **infinitivní konstrukci**, nebo o vedlejší větu s určitým slovesem.

Infinitiv

- opisná vazba **futurum esse / fore, ut + konj. přítomného** nebo **imperfekta** podle toho, jestli je v hlavní větě čas hlavní (konj. přez.), nebo vedlejší (konj. impf.):

Věta „Myslím / myslím jsem, že se budeš bát“ se přeloží takto:

Puto futurum esse, ut **timeas**. Čas hlavní (puto) → **konj. přez.**

Putabam futurum esse, ut **timeres**. Čas vedlejší (putabam) → **konj. impf.**

- infinitiv **posse + inf.** významového slovesa

Věta „Myslím / myslím jsem, že se budeš bát“ se přeloží v tomto případě takto:

Puto te timere posse.

Putabam te timere posse.

- někdy se tyto konstrukce mohou použít i místo inf. futura pasiva

Konjunktiv

- *mox, brevi, post, cras,...* + konjunktiv pro současnost (**konj. přítomného** nebo **imperfekta**)

Věta „Nepochybuji / nepochyboval jsem, že se budeš bát“ se přeloží:

Non **dubito** quin **brevi timeas**.

Non **dubitabam** quin **brevi timeres**.

- sloveso *possum* ve tvaru konjunktivu pro současnost (**konj. přítomného** nebo **imperfekta**) + infinitiv významového slovesa

Věta „Nepochybuji / nepochyboval jsem, že se budeš bát“ se v tomto případě přeloží:

Non **dubito** quin **timere possis**.

Non **dubitabam** quin **timere posses**.

- s použitím konjunktivů přítomného a imperfekta pro vyjádření následnosti se můžeme někdy setkat i v případě, že sloveso má participium futura (když je děj očekávaný „určitě se tak brzo stane“ nebo je následnost patrná ze souvislostí, srov. „ve čtvrtek jdu do kina“)

PŘEHLED

Infinitiv			
opisná vazba	čas hlavní <i>Puto</i>	futurum esse / fore <i>futurum esse/fore</i>	ut + konj. prés. <i>ut timeas / timearis.</i> ¹
	čas vedlejší <i>Putabam</i>	futurum esse / fore <i>futurum esse/fore</i>	ut + konj. impf. <i>ut timeres / timereris.</i>
pomocí <i>posse</i>	čas hlavní <i>Puto</i>	posse + inf. <i>te timere posse / te timeri posse.</i>	
	čas vedlejší <i>Putabam</i>	posse + inf. <i>te timere posse / te timeri posse.</i>	

Konjektiv		
se slovem naznačujícím budoucnost	čas hlavní Non dubito	mox + konj. prés. <i>quin mox timeas / timearis</i>
	čas vedlejší Non dubitabam	mox + konj. impf. <i>quin mox timeres / timereris.</i>
pomocí <i>posse</i>	čas hlavní Non dubito	possis + inf. <i>quin timere possis / timeri possis.</i>
	čas vedlejší Non dubitabam	posses + inf. <i>quin timere posses / timeri posses.</i>

¹ *Timeor* znamená „někdo se bojí mě“ (do češtiny nejde vyjádřit slovesným tvarem typu *jsem bán). *Timere* se totiž pojí s akuzativem, a proto je možné vytvářet osobní pasivum.

TZV. ZÁSTUPNÉ KONJUNKTIVY

- používají se ve složitějších souvětích, v rámci tzv. druhé závislosti
- **nahrazují futurum II.** tam, kde se kvůli **druhé závislosti** (tj. závislosti celého původního souvětí na infinitivu nebo konjunktivní větě) musí použít konjunktiv.
- Když se např. souvětí ***Cum id accepero, tibi dabo*** stane závislým **na dico**:
  1. původní hlavní věta (*dabo*) se změní na infinitiv futura:
Dico me tibi daturum esse...
Říkám, že ti dám...
  2. věta vedlejší *cum id accepero* stává závislou na infinitivu a **musí mít konjunktiv**
- Aby se **zachoval rys „předčasnost“**, který má fut. II, je třeba použít nějaký konjunktiv pro předčasnost.
- Latina však má pro předčasnost jen **konjunktivy perfekta a plusquamperfekta**, a proto si je musí **vypůjčit**, pokud nechce přijít o rys „předčasnost“, a to ona nechce.
- O tom, jaký konjunktiv se použije, rozhoduje čas v nové hlavní větě, **infinitiv futura tedy nerozhoduje!**
- Po **čase hlavním v hlavní větě** (*dico*) se tedy použije **konj. perfekta** (např. *acceperim*) a po **čase vedleším** (*dicebam, dixi atd.*) **konjunktiv plusquamperfekta** (např. *accepissem*).
- Do češtiny se v tomto případě překládají **budoucím časem**, protože vyjadřují následný děj.
- Často se vyskytují např. u Caesara.
- Příklady:

Nezávislé souvětí:

Cum id videro, tibi dicam.

Až to uvidím, řeknu ti.

Souvětí ve 2. závislosti:

Promitto me tibi dicturum esse, cum id viderim.

Slibuji, že ti řeknu, až to uvidím.

čas hlavní (*promitto*) → **konj. pf.** (*viderim*)

Promisi me tibi dicturum esse, cum id vidissem.

Slíbil jsem, že ti řeknu, až to uvidím.

čas vedlejší (*promisi*) → **konj. plpf.** (*vidissem*)

Pozor

Je nutné rozlišovat **větu hlavní** (ta úplně nejhlavnější, na které závisí celé původní souvětí) a **větu řídicí původního souvětí** (původní věta hlavní, která je teď závislá, ale zároveň nadále řídí větu vedlejší z původního souvětí.)

POUŽITÁ LITERATURA

- GHISELLI, Alfredo – CONCIALINI, Gabriela. *Il nuovo libro di latino – vol. I. Teoria*. V ristampa. Bari : Laterza, 2002. 550 s. ISBN 88-421-0322-5.
- NOVOTNÝ, František. *Základní latinská mluvnice*. Vyd. 2., v H & H 1. Jinočany : H & H, 1992. 297 s. ISBN 80-85467-91-7.
- PEŇÁZ, Petr – URBANOVÁ, Daniela. *Syntax latinského souvětí*. Pracovní text UKS FFMU.
- TRAINA, Alfonso – BERTOTTI, Tullio. *Sintassi normativa della lingua latina : teoria*. 2. ed. Bologna : Cappelli Editore, 1993. 519 s. ISBN 88-379-0717-6.